

Afscheid als hoofd- redacteur

P. N. VAN HARTEN

'To study the phenomenon of disease without books is to sail an uncharted sea, while to study books without patients is not to go to sea at all.'

Sir William Osler (1849-1919)

Nu dit jaar in zowel België als Nederland een troonswisseling heeft plaatsgevonden, leek voor het Vlaams/Nederlands Tijdschrift voor Psychiatrie het ideale moment aangebroken om van hoofdredacteur te wisselen. Jan Spijker, die sinds twee jaar plaatsvervangend hoofdredacteur is, zal met ingang van 1 januari 2014 het hoofdredacteurschap overnemen.

Elf jaar geleden, in september 2002, nam ik het over van Roos van der Mast, die zes jaar deze functie heeft vervuld en het tijdschrift geprofessionaliseerd had en de lay-out van het blad dat voor u ligt, had vormgegeven. Dit is meteen ook het laatste blad in deze vorm. Per 2014 valt er een Tijdschrift voor Psychiatrie met volledig nieuwe vormgeving bij u op de mat, waarover een apart redactioneel versijnt.

Wapenfeiten In de afgelopen elf jaar is er veel tot stand gekomen, een kleine greep. Al vrij snel kwam er een website en deze wordt druk bezocht (> 230.000 hits in 2012) met als meest favoriete rubriek de meetinstrumenten, welke ontstaan is met het themanummer 'Meetinstrumenten'. Het 50-jarig bestaan van het Tijdschrift (2008) is gevierd met een bijzondere special waar veel topauteurs aan meegewerkt hebben. Sinds het jubileumnummer zijn alle jaargangen gedigitaliseerd zodat u eens kunt kijken wat de mening 50 jaar geleden was.

Opname van het Tijdschrift in PubMed in 2006 vormde voor de redactie een belangrijke erkenning, wat slechts weinig Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften gegund is. Via PubMed wordt het Tijdschrift gemiddeld 2-3000 maal per maand bezocht.

In 2005 is er een enquête geweest onder de lezers en de algemene waardering was 3,8 op een vijfpuntslikertschaal (ruim voldoende tot goed) en themanummers werden zeer hoog (4,3) gewaardeerd (Brandt-Dominicus & van Harten 2006). Sindsdien verschijnen er jaarlijks themanummers (zie voor een overzicht www.tijdschrift-voorpsychiatrie.nl/themanummers).

Er is sinds 2010 een podcast, met naast een samenvatting van de artikelen, een interview met een van de auteurs. De podcast wordt honderden malen per maand beluisterd.

Daarnaast is sinds 2004 www.psychiatrienet.nl in het bezit gekomen van de Stichting Tijdschrift voor Psychiatrie en zijn er meer verbindingen tussen het tijdschrift en psychiatrienet.nl ontstaan.

Nederlands Er is een terugkerende discussie of het Tijdschrift niet in het Engels zou moeten verschijnen met als argument dat de impact van de artikelen dan groter zou zijn. Ik ben daar zelf geen voorstander van. Een blad in de moedertaal wordt door de meeste collega's toch gemakkelijker gelezen dan een Engelstalig blad en bovendien bestaat er al een overmaat aan Engelstalige psychiatrische tijdschriften. Overigens lijkt het me een misvatting dat het publiceren van een Nederlands of Vlaams onderzoek in een internationaal tijdschrift meer impact heeft in de Lage Landen dan dezelfde publicatie in het *Tijdschrift voor Psychiatrie*. Immers, het *Tijdschrift voor Psychiatrie* valt bij vrijwel elke collega in Nederland en Vlaanderen op de mat en extrapolatie van een onderzoek dat in Nederland of Vlaanderen is uitgevoerd naar instellingen in ons taalgebied is vaak beter mogelijk dan extrapolatie naar een ander land waar vaak een andere organisatie of regelgeving is. Dit gebruik ik vaak als argument bij potentiële auteurs om hun onderzoek te publiceren in het *Tijdschrift voor Psychiatrie* en dat is ook de reden dat we de mogelijkheid bieden voor dubbelpublicaties en de rubriek Nederlands-Vlaams toponderzoek in het leven is geroepen.

Een andere reden om te kiezen voor het Nederlandse taalgebied is de toegankelijkheid van het Tijdschrift. Op het net zijn alle artikelen volledig vrij toegankelijk en het Tijdschrift behoort daarmee tot de 'Free Medical Journals', waar steeds meer gerenommeerde bladen aan meedoen. Daardoor zal het Tijdschrift veel breder gelezen worden, onder meer door andere professionals, maar ook door patiënten en hun naasten. Dat laatste past geheel in de huidige tijd waarbij patiënten zich vaak al via internet voorbereiden op een gesprek. Voor hen is dan het *Tijdschrift voor Psychiatrie* een uitstekende objectieve informatiebron.

Samenwerking De functie vraagt samenwerking met een groot aantal mensen en dat is een van de leukste aspecten van de rol van hoofdredacteur. Ten eerste is daar natuurlijk de redactie, zij zijn het goud van het Tijdschrift en bewaken de kwaliteit. Redacteurs zijn vaak gespecialiseerd in een bepaald gebied van de psychiatrie en doen veel reviews. Zij komen uit Nederland en Vlaanderen en dat geeft het Tijdschrift een andere dimensie. Vlamingen oefenen het vak door hun opleiding, volksaard en andere regelgeving vaak wat anders uit dan Nederlanders. De samenwerking met de Vlamingen heb ik zeer gewaardeerd en de combinatie van Vlamingen en Nederlanders verhoogt volgens mij de kwaliteit van het Tijdschrift. Met het gevaar van vooroordelen is mijn indruk dat Vlamingen vaker een wat meer filosofische invalshoek kiezen en vaak wat voorzichtiger formuleren dan Nederlanders. Als u de re-

dactionelen leest ziet u dat terug, alsook dat soms andere thema's (bijvoorbeeld door andere regelgeving) spelen.

Naast de redactie doet een hoofdredacteur ook vaak beroep op collega's buiten de redactie. Het heeft me altijd verwonderd dat deze collega's, die vaak overvolle agenda's hebben, tijd vrijmaken voor een 'wetenschappelijke klus'. Ook collega's die in internationale topbladen publiceren, werken met veel enthousiasme mee aan een themanummer, nemen zitting in de redactie of doen een review. Het geeft in mijn ogen weer hoe sterk de loyaliteit is in de beroepsgroep om het vak wetenschappelijk op een zo hoog mogelijk niveau te houden. Het Tijdschrift is daar een van de belangrijkste media voor.

De kernredactie wil ik apart noemen, naast de hoofdredacteur zitten daar nog drie of vier leden van de redactie in. Zij waren voor mij uitermate belangrijk, onder meer om ideeën te spiegelen, om gevoelige en lastige problemen mee te bespreken en om inspiratie te krijgen.

Een andere pilaar is de eindredactie. In de eerste jaren van mijn hoofdredacteurschap was dat Hanneke Brandt-Dominicus, die in oktober 2007 werd opgevolgd door Martin en Karin Kabos. Gevleugeld in het overleg met het redactie bureau is dat we dit even moeten voorleggen aan 'de Kabossen'. Martin Kabos heeft jaren gewerkt bij de eindredactie van het NTvG en de leus 'Kort is prachtig' die een redactioneel van het NTvG siert, past ook goed bij hen (Dunning 1983). Vrijwel altijd wordt de tekst toegankelijker, scherper en compacter als zij ermee aan het werk gaan.

Ook Sheila McNab, de eindredacteur voor de Engelstalige abstracts, wil ik noemen. Zij is in de zeventig, gepromoveerd op het corrigeren van het Engels van Nederlanders (zie voor humoristische voorbeelden <http://steenkolenengels.com>), woont in Engeland en stuurt haar correcties nog met de fax. Zij levert dermate hoge kwaliteit dat we haar koesteren.

Daarnaast had ik regelmatig contact met de uitgever Nico van 't Zet van De Tijdstroom en Annemieke Kreuning-Schaefer die de bureauredactie doet. Zij dragen het Tijdschrift een warm hart toe en hebben in de loop der jaren veel boeken uitgegeven waar auteurs bij betrokken zijn die ook regelmatig in het Tijdschrift publiceren, een mooie symbiose.

Het Tijdschrift voor Psychiatrie is bezit van de Stichting Tijdschrift voor Psychiatrie en de hoofdredacteur legt aan het bestuur verantwoording af. Ik heb het bestuur altijd als zeer steunend beleefd en zij maakten ook waar wat in de vergaderingen vaak genoemd werd, het bestuur wil de redactie faciliteren zodanig dat er een hoog kwalitatief wetenschappelijk blad verschijnt.

Het meeste contact heb ik altijd gehad met het redactie bureau, Noela Sanderson. Dat was een groot genoegen, zij vormt niet een pilaar, maar is al 13 jaar de rots van het Tijdschrift. Zij is Australische van geboorte, heeft geschiedenis gestudeerd, is enorm belesen en heeft een heel brede belangstelling. Vaak ontstonden er nieuwe ideeën in ons onderling overleg die tot nieuwe initiatieven leidden. Ze ontvangt ontelbare e-mails en heeft veel contact met auteurs en redacteuren. Velen hebben haar tact en vasthoudendheid ervaren.

Plezier Wat hopelijk spreekt uit voorgaande is dat ik het werk als hoofdredacteur met veel plezier gedaan heb. Het lezen van nieuwe manuscripten heb ik altijd als een voorrecht beschouwd en gaf me een goed beeld van wat er allemaal speelt in wetenschappelijk psychiatrisch Nederland en Vlaanderen. Ook van het, veelal schriftelijke, contact met de auteurs heb ik genoten. Achter het indienen van een manuscript zit altijd een grote hoeveelheid werk en inzet. De auteurs ontvangen dan reviews over hun stuk, meestal met kritisch commentaar, maar soms ook met waardering. Een artikel indienen betekent ook het laten beoordelen van je werk door andere deskundigen. Dat kan je narcisme strelen, maar ook frustreren. Soms zijn de reacties aandoenlijk. Zo kreeg een auteur te horen dat het manuscript veel te lang was en dat het minstens met de helft ingekort moest worden. Dezelfde dag ontvingen we een e-mail terug 'Graag hoor ik van de redactie welke woorden weggelaten kunnen worden'. Soms was in de reactie de opluchting voelbaar als het artikel geaccepteerd was.

Met het citaat waar dit redactioneel mee begint, wil ik aangeven hoe spannend, maar ook hoe inspirerend het kan zijn om mee te doen met het proces van publiceren. Een beginnende auteur zou ik willen adviseren: zoek een ervaren auteur, bespreek je idee en stort je erin!

LITERATUUR

- Brandt-Dominicus JC, van Harten PN. Lezersonderzoek Tijdschrift voor Psychiatrie. Tijdschr Psychiatr 2006; 48: 445-51.
- Dunning AJ. Kort is prachtig. Ned Tijdschr Geneeskd 1983; 127: 1822-4.

AUTEUR

PETER VAN HARTEN, psychiater en directeur van Innova (instituut voor opleiding, onderzoek en innovatie), GGz Centraal, Amersfoort, bijzonder hoogleraar Bewegingsstoornissen bij Psychosen, Universiteit Maastricht en hoofdredacteur Tijdschrift voor Psychiatrie.

Correspondentieadres: prof. dr. Peter van Harten, GGz Centraal, locatie Zon & Schild, Postbus 3051, 3800 DB Amersfoort.

E-mail: p.vanharten@ggzcentraal.nl

Geen strijdige belangen meegegeeld.

TITLE IN ENGLISH Departure as editor-in-chief